

I. BURKERSDORF

Burchardisdorf^{[38]s.316}

Burchardisdorph^{[38]s.316}

Burkersdorf^{[38]s.318}

Najstarsza znana mi wzmianka o wiosce *Burchardisdorph* znajduje się w publikacji opracowanej pod redakcją Colmara Grünhagena i Hermanna Markgrafa, gdzie zamieszczono treść dokumentu z 20 października 1343 roku, dotyczącego sprzedaży miasta Chełmsko Śląskie dla krzeszowskiego klasztoru (niem. *Verkauf der Stadt Schömburg an das Kloster Grüssau, 1343 October 20*). Dowiadujemy się tutaj, że transakcja dotyczyła zakupu miasta wraz z następującymi wioskami: „*Votysdorf, Burchardisdorph, Blasiansdorf, Catzbach, Lutolfisdorph, Ludowigisdorph*”¹. Autorzy tego opracowania identyfikują miejscowość *Burchardisdorph* jako „*Burgersdorf (in Böhmen, Kreis Trautenau*”², a więc czeską wieś *Strítěž*³ w okręgu *Trutnov*.

Identyfikacja ta jest błędna, co wykazuje Martin Treblin w swoim artykule z 1906 roku, gdzie autor ten podejmuje się próby wskazania prawidłowej lokalizacji wioski *Burkersdorf*. Czytamy tutaj:

„A. Opuszczona wioska *Burchardisdorf*. Jak się dowiadujemy z dokumentu wystawionego 20 października 1343 roku, Konrad von Cyrna i Nikolaus, opat z Grüssau (pol. Krzeszów), kupili miasto *Shoeninberg* (niem. *Schömburg*, pol. Chełmsko Śląskie) wraz z miejscowościami: *Votysdorf* (niem. *Voigtsdorf Kreis Landeshut*, pol. Wójtowa w okręgu Kamienna Góra), *Burchardisdorph, Blasiansdorf* (niem. *Blasdorf bei Schömburg*, pol. Błazejów koło Chełmska Śląskiego), *Catzbach* (niem. *Kratzbach*, pol. Olszyny – część), *Lutolfisdorph* (niem. *Leuthmannsdorf Kreis Landeshut*, pol. Olszyny – część) oraz *Ludowigisdorph*. Redaktorzy »*Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens*«⁴ objaśniają *Burchardisdorph* jako (...)”⁵.

1 C. Grünhagen (red.), H. Markgraf (red.), *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter. 1. Theil, [7]s.491*.

2 Tamże, [7]s.491.

3 Dziś wieś *Strítěž* jest częścią miasta *Trutnov*. Źródło: [https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99%C3%ADte%C5%BE_\(Trutnov\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99%C3%ADte%C5%BE_(Trutnov)) – dostęp grudzień 2020 roku.

4 Przypis dolny 2: „Część pierwsza, strona 491”, w oryginale: „Band I, S. 491”. Mowa tu o następującej pozycji: C. Grünhagen (red.), H. Markgraf (red.), *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter. 1. Theil, [7]*.

5 M. Treblin, *Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [38]s.316*; w oryginale: „A. Die Wüstung *Burchardisdorf*. Wie uns eine Urkunde vom 20. Oktober 1343 berichtet, erkaufen Konrad von Cyrna und Nikolaus, Abt von Grüssau, die Stadt *Shoeninberg* (*Schömburg*) zusammen mit den Ortschaften: *Votysdorf* (*Voigtsdorf*, Kr. Landeshut), *Burchardisdorph, Blasiansdorf* (*Blasdorf bei Schömburg*), *Catzbach* (*Kratzbach*), *Lutolfisdorph* (*Leuthmannsdorf*, Kr. Landeshut) und *Ludowigisdorph*. Die Herausgeber der *Lehns-*

„(...) dzisiejszy Burkersdorf (czes. *Střítež*) w północnych Czechach, który leży sześć kilometrów na południe od Trautenau (czes. *Trutnov*). Przeciwnie temu istnieje wiele zastrzeżeń.

Po pierwsze odległość między Burkersdorf (czes. *Střítež*) w pobliżu Trautenau (czes. *Trutnov*) a miejscowością Blasdorf (pol. Błazejów), która jest wymieniona w dokumencie z 1343 roku i która jest pierwszą wymienioną w nim miejscowością, wynosi 19 km, odległość między Burkersdorf a miastem Schömburg (pol. Chełmsko Śląskie) nawet 20 km, podczas gdy inne wymienione w dokumencie miejscowości (pomijając w tym miejscu później objaśniony Ludowigisdorph) oddalone są jedynie kilka kilometrów od miasta Schömburg (pol. Chełmsko Śląskie).

Można również założyć, że Burchardisdorph znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie Schömburg (pol. Chełmsko Śląskie), ponieważ wspomniane wsie kupowano razem z miastem Schömburg (pol. Chełmsko Śląskie) i prawdopodobnie były one z nim ściśle związane. Burkersdorf (czes. *Střítež*) w Czechach nigdy nie należał do klasztoru w Grüssau (pol. Krzeszów); fakt ten byłby dobrze znany wymienionemu w dalszej części mnichowi z Grüssau (pol. Krzeszów) oraz współczesnej historiografii czeskiej. Brak też powodów, aby myśleć o Burkersdorf (pol. Burkatów) w okręgu Schweidnitz (pol. Świdnica) lub Borgsdorf (pol. Stara Wieś⁶) w okręgu Bunzlau (pol. Bolesławiec) (obie te miejscowości w dawnych czasach nazywane były Burghardisdorph).

Dla określenia lokalizacji Burchardisdorph ważny jest późniejszy dokument z 11 lipca 1596 roku, który zachował się tylko we fragmentach. W tymże roku został zawarty traktat graniczny pomiędzy »cesarskiego majestatu dobrami kameralnymi Fürstenstein (pol. Książ)« oraz »kapitułą klasztoru«⁷ Grüssau (pol. Krzeszów). Petrus Keylich, mnich z Grüssau (pol. Krzeszów), a później jeden z ostatnich opatów klasztoru, zawarł w swoim starannie opracowanym »Grüssauer Archiv«⁸ fragment tego zaginionego dokumentu. »Rozgraniczenie to swój początek posiada przy granicy Voigtsdorf (pol. Wójtowa) na Raspenauer Berge, gdzie granice Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Liebenau (czes. Libná) i Raspenau (pol. Łączna) stykają się w trójkącie. Miejscowości graniczne po stronie Grüssau (pol. Krzeszów): Burkersdorf, Kindelsdorf (pol. Dobromysł), Trautliebersdorf (pol. Kochanów), po stronie Friedland (pol. Mieroszów): Raspenau (pol. Łączna), Rosenau (pol. Różana), Friedland (pol. Mieroszów)«. Na podstawie takiego określenia granicy możemy mieć pewność, że miejscowości Burkersdorf należy szu-

und Besitzurkunden Schlesiens erklären Burchardisdorph für (...)».

6 Dziś część wsi Przejęsław.

7 Przypis dolny 1: »Patr też Archiwum Państwowe Wrocław, oryginalne dokumenty z Grüssau (pol. Krzeszów), numer 415 i 417»; w oryginale: »Siehe auch Bresl. Staats-Arch., Grüssauer Origin.-Urk. Nr. 415 u. 417».

8 Przypis dolny 2: »Bresl. Staats-Arch., Ms. D, 178».

kać tylko na zachód lub południe od Kindelsdorf (pol. Dobromyśl), na północ (...)"⁹.

„(...) albo na zachód od Raspenau (pol. Łączna). Do takiego wniosku doszedł także mnich z Grüssau (pol. Krzeszów)¹⁰: Burchardisdorf lub gmina Burkersdorf została spustoszona; jedynie miejsce, gdzie tenże znajdował się, można jeszcze współcześnie wskazać, a jego rejon wciąż znajduje się na ziemiach klasztoru Grüssau (pol. Krzeszów). Jego położenie można dostrzec w lesie między Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Raspenau (pol. Łączna) i Kindelsdorf (pol. Dobromyśl). Można tam jeszcze w dalszym ciągu zobaczyć 1. stary fragment muru koło pewnego bajora, na którym, jak się uważa, stał browar, 2. znajdując się także w tym rejonie rozmaite pogorzeliska. Obszar ten znajduje się niedaleko od Schweinberg (pol. Drogosz) i jest obecnie (...)”¹¹.

9 M. Treblin, *Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz*, [38]s.317; w oryginale: „(...) das heutige Burkersdorf in Nord-Böhmen, das 6 km südlich von Trautenau gelegen ist. Dagegen läßt sich mancherlei einwenden. Einmal beträgt die Entfernung zwischen Burkersdorf bei Trautenau und dem in der Urkunde von 1343 erwähnten, ihm räumlich zunächst liegenden Orte Blasdorf 19 km, die Entfernung zwischen Burkersdorf und der Stadt Schömburg sogar 20 km, während die übrigen urkundlich erwähnten Siedlungen (von dem später zu erklärenden Ludowigisdorph sehen wir vorläufig ab) nur wenige Kilometer von der Stadt Schömburg entfernt liegen. Es ist auch anzunehmen, daß Burchardisdorph in unmittelbarer Nähe von Schömburg zu suchen ist, da die erwähnten Dörfer mit der Stadt Schömburg zusammen erkaufte werden und wohl in naher rechtlicher Beziehung zu ihr standen. Burkersdorf in Böhmen hat zudem niemals dem Grüssauer Kloster gehört; dem weiter unten genannten Grüssauer Mönch und der heutigen böhmischen Geschichtsschreibung wäre diese Tatsache doch wohl bekannt gewesen. An Burkersdorf, Kr. Schweidnitz oder Borgsdorf, Kr. Bunzlau (die beide in alter Zeit Burghardisdorf hießen) zu denken, liegt keine Veranlassung vor. Wichtiger für die Bestimmung der Ortslage von Burchardisdorph ist eine spätere nur im Auszug erhaltene Urkunde vom 11. Juli 1596. In diesem Jahre wurde ein Grenzvertrag zwischen »Kaiserl. Majest. Kammergut Fürstenstein« und dem Grüssauer »Klostergestift« abgeschlossen. Petrus Keylich, ein Grüssauer Mönch und später einer der letzten Äbte des Klosters, hat uns in seinem sorgfältig gearbeiteten »Grüssauer Archiv« einen Auszug aus dieser verlorenen Urkunde gegeben. »Diese Begrenzung hat ihren Anfang bey der Voigtsdorfer Grenze am Raspenauer Berge, wo die Gränze von Voigtsdorf, Liebenau und Raspenau in einem Dreyeck zusammen stoßen. Die Grenzüßer sind von Grüssau: Burkersdorf, Kindelsdorf, Trautliebendorff, von Friedland: Raspenau, Rosenau, Friedland«. Aus dieser Grenzbestimmung geht mit Sicherheit hervor, daß man Burkersdorf nur westlich oder südlich von Kindelsdorf, nördlich (...)”.

10 Przypis dolny 1: „Bresl. Staats-Arch., Ms. D. 178, fol. 87 f.”.

11 M. Treblin, *Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz*, [38]s.318; w oryginale: „(...) oder westlich von Raspenau zu suchen habe. Zu diesem Ergebnis kommt auch der Grüssauer Mönch 1): »Burchardisdorf oder ins Gemein Burkersdorf ist dermaßen verwüstet worden; allein der Ort, wo selbes gestanden ist, kann auch noch jetzo gewiesen werden, und sein Bezirk liegt gleichfalls noch in dem Grüssauischen Gebiete. Seine Lage ist in dem Walde zwischen Voigtsdorf, Raspenau und Kindelsdorf wahrzunehmen. Es ist noch allda 1. ein altes Stück Mauer neben einer Pfütze zu sehen, welches man für das Bräuhaus hält, 2. sind auch in dieser Gegend verschiedene Feuerherde befindlich. Diese Gegend liegt unweit von dem Schweinberge und gegenwärtig (...)”.

„(...) pod nadzorem leśniczego z Kindelsbach. O tym, że wieś nazywała się Burkersdorf, mówi się w sporach z władztwem Fürstenstein (pol. Książ), które zostały rozstrzygnięte w 1596 roku. O tym to wspomina numer 4 ujrzanego w Trautliebersdorf (pol. Kochanów) (odnosi się to wprowadzenia jego »archiwum«, gdzie w gdzie w przesłuchaniu świadków z 1595 roku nazwa ta zostaje wskazana dla dla przywołanej lokalizacji. Tamże mówią 1. Fabian Springer z Görtelsdorf (pol. Gorzeszów), mający 70 lat, 2. Hanß Hennig z Kindelsdorf (pol. Dobromyśl), w wieku 62 lat, o tejże nazwie miejscowości: tamże, gdzie niedgdyś znajdował się Burkersdorf. Ale jak to miejsce zostało zdewastowane, nie można tak naprawdę powiedzieć. Jedynie z przywołanej dokumentacji granicznej wnioskujemy, że charakter ówczesnych czasów i sąsiedztwa granicy były temu winne. Wprawdzie teraz rozmaicie się o tym mówi, jak to, że Strittberg¹² (pol. Róg), góra za kościołem św. Anny swoją nazwę z tego posiada, ale prawdopodobnie brak na to podstaw.

Szczególnie ważne dla mnie w tej wersji jest przekazywanie oświadczeń przez osoby, które znają dany obszar i na których osądom można zaufać. Być może Burkersdorf został zniszczony już podczas wojen husyckich. W czasie tejże wojny także klasztor Grüssau (pol. Krzeszów) został zniszczony w 1426 roku. Nieliczni mnisi klasztorni, którzy uniknęli śmierci, musieli uciekać i dopiero po pięciu latach pobytu w Neisse (pol. Nysa) powracali do ich zniszczonego klasztoru¹³. Z drugiej strony wypowiedzi dwóch starych, lokalnych mieszkańców, o których mowa, zdają się sugerować, że być może sami byli świadkami upadku wsi. Należałoby wtedy przemyśleć inne, być może ekonomiczne, przyczyny spustoszenia osady. Według informacji mnicha, lokalizacji opuszczonego miejsca musimy szukać w lesie pomiędzy Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Raspenau (pol. Łączna) i Kindelsdorf (pol. Dobromyśl). Nawet dzisiaj w gwarze ludowej w Raspenau (pol. Łączna) znane są relacje o zaginionej miejscowości, która podobno miała na leżeć na obszarze Raspenau (pol. Łączna) w miejscu nazywanym »Giersch-Wiesen«¹⁴. Jeśli jest to pustkowie zaginionych (...)»¹⁵.

12 Niemiecka nazwa góry Róg to Streit Berg, natomiast Streit oznacza kłótnię, sprzeczkę, spór.
13 Przypis dolny 1: „Bresl. Staats-Arch., Grüss. Orig.-Urk. Nr. 210a, ohne Siegel”.

14 Przypis dolny 2: „Pan Bruschke z Raspenau (pol. Łączna), nauczyciel, uprzejmie udzielił mi informacji w odpowiedzi na szczegółowe zapytania, za które chciałbym w tym miejscu podziękować”; w oryginale: „Herr Lehrer Bruschke-Raspenau gab mir freundlichst auf eine Anfrage nach eingehenden Erkundigungen Auskunft, wofür ich an dieser Stelle meinen Dank ausspreche”.

15 M. Treblin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [38]s.319; w oryginale: „(...) unter der Aufsicht des Försters von Kindelsbach. Daß aber der Ort Burkersdorf geheissen habe, erörtern die Gränzstrittigkeiten mit der Herrschaft Fürstenstein, welche anno 1596 sind beygeleget worden. Hierüber kann der Nr. 4 von Trautliebersdorf nachgesehen werden (bezieht sich auf die Einleitung seines »Archivs«), wo in einem Zeugenverhör anno 1595 dieser Name von der angezogenen Ortslage angegeben wird. Allda sagt 1. Fabian Springer von Görtelsdorf, 70 jahr alt, 2. Hanß Hennig von Kindelsdorf, 62 jahr alt, von dieser Ortslage: allda, wo vorher Burkersdorf gestanden ist. Wie aber dieser Ort sey verwüstet wor-

„(...) Burkersdorf, za czym wiele przemawia¹⁶, wówczas osada znajdowałaby się na wysokości około 500 do 580 metrów w dolinie leżącej na południe od Schweinberg (pol. Drogosz), zamkniętej z trzech stron górami, a otwartej jedynie w kierunku południowo-wschodnim. Zbocza gór wznoszą się tu stromo po obu stronach, co sprawia, że dolina nie nadaje się na osadę opartą na rolnictwie. Z tego powodu po upadku miejscowości nie myślano już więcej o jej odbudowie¹⁷.

Po raz kolejny na opis wioski Burkersdorf natrafiam też w wydanej w 1908 roku książce tegoż samego Martina Treblina. Autor ten stwierdza tutaj między innymi:

„Burchardisdorf, który w 1575 nie istniał już jako miejscowość, to opuszczona wioska w lesie pomiędzy miejscowościami Voigtsdorf (pol. Wójtowa), Raspenau (pol. Łączna) oraz Kindelsdorf (pol. Dobromyśl). Prawdopodobnie leżał on pomiędzy górami Schweineberg (pol. Róg) i Streitberg (pol. Drogosz)“¹⁸.

den, kann nicht eigentlich gesagt werden. Nur kann man aus den angezogenen Gränzaktenschlüssen, daß der Charakter der damaligen Gränznachbarn und Zeiten daran Schuld habe. Es wird zwar noch itzo verschiedenes davon gesprochen, wie auch, daß der Strittberg, ein Berg hinter der Kirchen der hl. Anna den Namen davon habe, es hat aber vermutlich nicht alles Grund. Besonders wichtig erscheint mir in dieser Ausführung die Mitteilung von Aussagen ortskundiger Leute, derem Urteile zu trauen ist. Vielleicht ist Burkersdorf schon in den Hussitenkriegen zerstört worden. Durch diesen Krieg wurde ja auch das Kloster Grüssau 1426 verwüstet. Die wenigen Klostermönche, welche dem Tode entgingen, mußten fliehen und konnten erst nach fünfjährigem Aufenthalte in Neiße in ihr zerstörtes Kloster zurückkehren 1). Andererseits scheinen die Aussagen der beiden erwähnten, alten, ortskundigen Leute anzudeuten, daß diese den Untergang des Dorfes vielleicht noch selbst mit erlebt haben. Man müßte dann an andre, etwa wirtschaftliche Ursachen für das Wüstwerden der Siedlung denken. Die Lage der Wüstung haben wir nach den Angaben des Mönches im Walde zwischen Voigtsdorf, Raspenau und Kindelsdorf zu suchen. Noch heute weiß der Volksmund in Raspenau von einer untergegangenen Ortschaft zu vermelden, die auf Raspenauer Gebiet in den »Giersch-Wiesen« gelegen haben soll 2). Ist diese Wüstung das untergegangene (...)“.

16 Przypis dolny 1: „Jedynym argumentem przeciwko temu jest to, że miejsce to znajdowałoby się już na obszarze Friedland (pol. Mieroszów), podczas gdy należało do Grüssau (pol. Krzeszów)“; w oryginale: „Dagegen spricht nur, daß der Ort dann bereits auf Friedländer Gebiet gelegen hätte, während er doch zu Grüssau gehörte“.

17 M. Treblin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [38]s.320; w oryginale: „(...) Burkersdorf, wofür vieles spricht 1), dann hätte die Siedlung zirka 500 bis 580 m hoch in einem von drei Seiten bergumschlossenen und nur nach SO. hin offenen Tale südlich vom Schweineberge gelegen. Steil steigen die Hänge der Berge zu beiden Seiten auf und machen das Tal für eine Siedlung, die auf Ackerbau angewiesen war, wenig geeignet. Nach dem Untergang der Ortschaft hat man deshalb auch nicht mehr an einen Wiederaufbau gedacht“.

18 M. Treblin, Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [37]s.105; w oryginale: „Burchardisdorf, das 1575 nicht mehr als Ortschaft bestand, ist eine Wüstung im Walde zwischen Voigtsdorf, Raspenau und Kindelsdorf. Es lag wahrscheinlich zwischen Schweine- und Streitberg“.

Powyższe zdanie opatrzone zostało przypisem dolnym, gdzie wskazane jest źródło informacji oraz komentarz do przywołanego tekstu. Źródłem ma być następujący tekst: „M. Treblin, »Die Wüstung Burchardisdorf«, Z.40, Seite 316 f.”, tak więc mowa tu artykule Martina Treblina „Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz”, jaki ukazał się „Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, Band 40” – to właśnie w tymże tekście, właśnie poczynając od strony 316, zawarty został rozdział zatytułowany „A. Die Wüstung Burchardisdorf”.

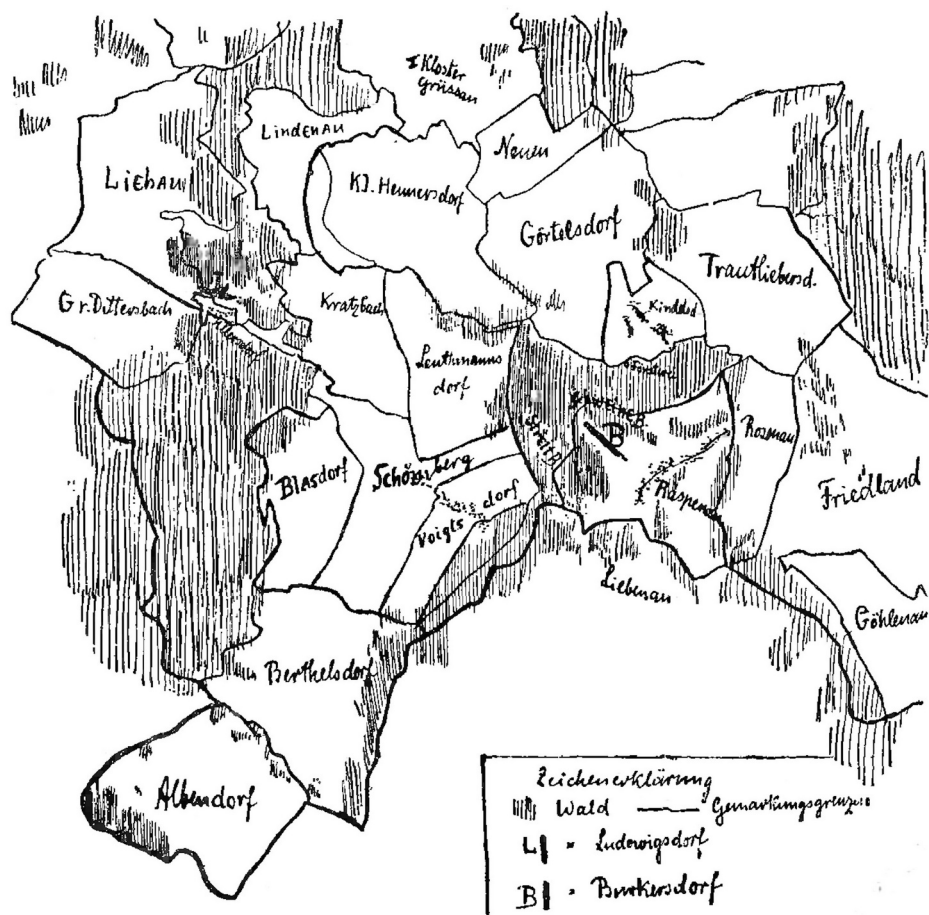
Tamten tekst ukazał się w 1906 roku, a dwa lata później jego autor dodał tu następujący komentarz: „Do zawartych tam uwag należałoby dodać jeszcze: już w roku 1575 Burchardisdorf nie istniał, jak to wynika z urbarzu władztwa Fürstenstein (pol. Książ). W »Raspenaw« (pol. Łączna) żalili się podówczas »mieszkańcy i biedni ludzie«, ... »że z potężnym panem Ziehusticzky i majstrem z huty szkła w Kindelsdorf (pol. Dobromyśl), do tego czasu jeszcze ich nie rozgraniczono« (Werner, »Kronika Friedland (pol. Mieroszów)«, strona 64). Wynika z tego, że już w 1575 roku granica administracyjne miejscowości Kindelsdorf (pol. Dobromyśl) i Raspenau (pol. Łączna) spotkały się ze sobą, a leżący niegdyś pomiędzy nimi Burchardisdorf przestał istnieć. Przy podziale wyludnionych terenów powstawały zapewne spory. Kiedy doszło do uregulowania granicy mogło dojść do sytuacji, że pewna część wioski Burchardisdorf została włączona do Raspenau (pol. Łączna). Moje zastrzeżenia, jakie podnosiłem w przypisie pierwszym na 320 stronie artykułu w »Zeitschrift...«, tom 40«, zostają zatem obalone”¹⁹.

Trudno jest wskazać polskojęzyczne źródła podające bardziej szczegółowe informacje na temat wioski Burkersdorf. Pewnym wyjątkiem jest publikacja Przemysława Wiszewskiego „Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic do 1810 r.”, gdzie przy opisie sprzedaży Chełmska Śląskiego w 1343 roku wzmiankuje się „»Burchardisdorph«, opuszczoną przed 2. połową XVI w. wieś położoną na wschód od Chełmska, między wsiami Voigtsdorf, Łączna i Dobromyśl”²⁰. Przy zdaniu tym znalazło się też odesłanie do następującego

19 Tamże, [37]s.105; w oryginale: „M. Treblin, »Die Wüstung Burchardisdorf«, Z.40, Seite 316 f. Zu der dortigen Ausführungen ist nachzutragen: Bereits im Jahre 1575 war Burchardisdorf untergegangen, wie aus einem Urbar der Herrschaft Fürstenstein erhellt. In »Raspenaw« beschwerten sich damals die »Inwohner und armen Leut«, ... »daß sie mit dem Stargkhen Herrn Ziehusticzky und dem Maister zu Kindelsdorf in der Glashutten, noch zur Zeit unbegrenzt sein« (Werner, »Chronik von Friedland«, Seite 64). Daraus geht hervor, daß schon 1575 die Gemarkungen von Kindelsdorf und Raspenau aneinander gestoßen haben und Burchardisdorf, das früher zwischen ihnen lag, verschwunden war. Um die Aufteilung der wüsten Flur handelte es sich wohl bei dem Streit. Bei der eingetretenen Grenzregulierung mag dann ein Teil des Dorfes Burchardisdorf zu Raspenau geschlagen worden sein. Der Einwand, den ich Z. 40, Seite 320, Anmerkung 1 erhob, fällt somit fort”.

20 P. Wiszewski, Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic..., [39]s.58.

przypisu dolnego: „Identyfikację położenia tej wsi przedstawia przekonująco opierając się na XVI-wiecznych dokumentach rozgraniczenia wsi klasztornych M. Treblin, *Kleine Beiträge zur Siedlungskundheim*, s. 316–319”, wymienione tu źródło zacytowałem już na wcześniejszych stronach.

Ilustracja 1: Mapka przedstawiająca domniemane lokalizacje wiosek Ludwigsdorf oraz Burkersdorf. Źródło: M. Treblin, *Kleine Beiträge zur Siedlungskunde...*, [38]s.318.

Przywołany na wcześniejszych stronach tekst Martina Treblina zilustrowany został mapką, przedstawiającą domniemaną lokalizację dwóch opisanych w nim wiosek (patrz ilustracja 1). Zamieszczona tu krótka legenda (niem. *Zeichenerklärung*) informuje, że obszar zakreskowany na pionowo oznacza las (niem. *Wald*), ciągłe linie reprezentują granice obszarów admi-

nistracyjnych (niem. *Gemarkungsgrenzen*), natomiast grube kreski, opisane literami „L” i „B”, to lokalizacje wiosek *Ludewigsdorf* oraz *Burkersdorf*.

W tym miejscu skupię się na wiosce *Burkersdorf*, a wykadrowany i poddany georeferencji fragment mapy Martina Treblina ukazuje ilustracja 2. Widzimy tutaj domniemaną lokalizację tejże miejscowości, symbolizuje ją biegnąca od północnego zachodu na południowy wschód gruba linia, opisana literą „B”. Wioska miała znajdować się na wschód od góry *Streit Berg* (pol. *Róg*), na południe od góry *Schweine Berg* (pol. *Drogosz*), oraz na północny zachód od miejscowości *Raspenau* (pol. *Łączna*).

Jednakże dawne mapy *Meßtischblatt* nie ukazują w tym miejscu żadnych pozostałości po wiosce *Burkersdorf*, przykładem niech będzie przedstawiony na ilustracji 3 fragment takowej mapy z 1907 roku²¹.

Zgodnie z opisem Martina Treblina wioska miała znajdować się „w dolinie leżącej na południe od *Schweinberg* (pol. *Drogosz*), zamkniętej z trzech stron górami, a otwartej jedynie w kierunku południowo-wschodnim. Zbocza gór wznoszą się stromo po obu stronach, co sprawia, że dolina nie nadaje się na osadę opartą na rolnictwie”. Takie miejsce możemy dostrzec na zobrazowaniach lidarowych, ukazujących rzeźbę terenu (patrz ilustracja 4), a wskazana lokalizacja miejscowości idealnie pokrywa się z opisem. Jedynie linia symbolizująca wioskę *Burkersdorf* odchyłona jest o 20° względem przebiegu doliny, jednakże jest to całkowicie dopuszczalne w przypadku uproszczonego szkicu. Wydaje się więc, że wskazana lokalizacja jest poprawna.

Potwierdzenie takiego przypuszczenia można znaleźć na mapach Śląska, jakie w latach 1764–1770 sporządził Ludwik Wilhelm Regler²². Wprawdzie nie ujrzymy tutaj wioski *Burkersdorf*, jednakże dokładnie w miejscu typowanym przez Martina Treblina naniesiono tu następujący opis: *im Geschade*. Określenie to odnosi się do czegoś, co znajduje się w złym, niekorzystnym czy też uszkodzonym stanie – zapewne tutaj tak właśnie opisano dawną lokalizację zniszczonej wioski.

Dużym zaskoczeniem jest też dla mnie niemalże całkowity brak wzmianek o wiosce *Burkersdorf* we współczesnej literaturze. Na wcześniejszych stronach przywołałem jedynie kilka znanych mi publikacji wspominające tę wioskę, gdyż nie jestem w stanie wskazać innych źródeł.

21 Mapa *Schömberg*, *Meßtischblatt* 3131, 1:25.000, 1907, [23].

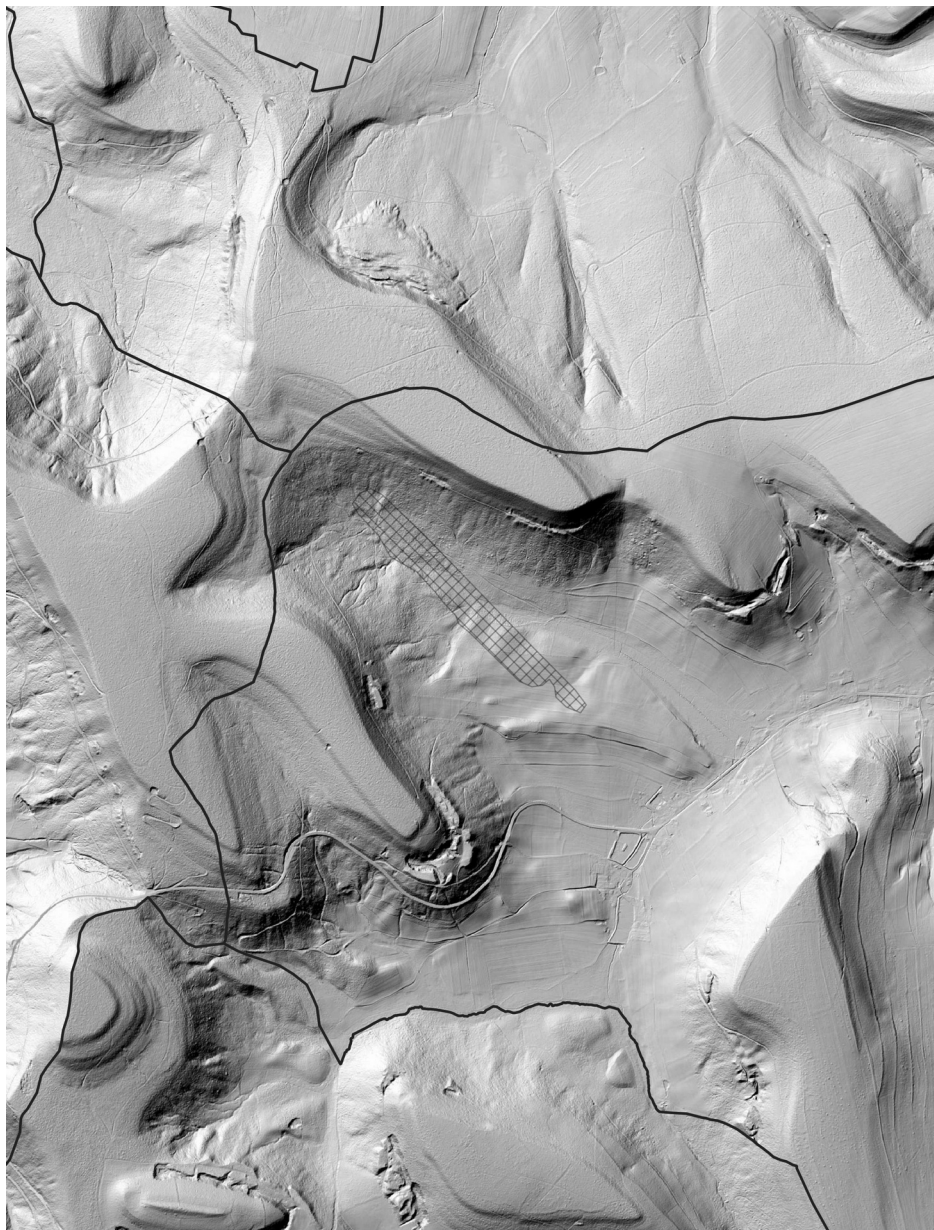
22 Mapa Ludwiga Wilhelma Reglera, *Staatsbibliothek Berlin*, sygn. N 15140, nr 63, [21].

Ilustracja 2: Wykadrowany fragment mapy z ilustracji 1. Gruba linia opisana literą B reprezentuje domniemaną lokalizację wioski *Burkersdorf*. Skala reprodukcji: 1:25000.

Ilustracja 3: Fragment mapy Meßtischblatt, arkusz Schömburg 3131 z 1907 roku, [23]. Zakreskowany obszar to kontur domniemanej lokalizacji wioski Burkensdorf. Skala reprodukcji: 1:25000.

Ilustracja 4: Fragment lidarowego zdjęcia Polski. Zakresowany obszar ukazuje kontur domniemanej lokalizacji wioski *Burkersdorf*, czarną linią oznaczono granice: na północy gmina Kamienna Góra, na południu Czechy, na zachodzie gmina Lubawka, na wschodzie gmina Mieroszów. Skala reprodukcji: 1:25000.

Ilustracja 5: Fragment mapy L. Reglera, *Staatsbibliothek Berlin, Preußischer Kulturbesitz, sygn. N 15140, nr 63, [21]*. Miejsce domniemanej lokalizacji wioski *Burkersdorf* opisano tu jako *im Geschade*. Skala reprodukcji: 1:25000. Źródło ilustracji: <https://www.facebook.com/SlownikWsiSlaskich/posts/1283600178693625> – dostęp styczeń 2020 roku.

BIBLIOGRAFIA

1. Adreßbuch der Stadt und des Kreises Landeshut, Armin Werner's Buchdruckerei, Ladeshut 1911
2. Atlas von Schlesien in Specialkarten der landrätlichen Kreise und der Kreise österreichischen Antheils, Leukart, Breslau 1829
3. Gemeindelexikon für die Provinz Schlesien. Auf Grund der Materialien der Volkszählung vom 1. Dezember 1885 und anderer amtlicher Quellen, Verlag des Königlichen Statistischen Bureau, Berlin 1887
4. Gemeindelexikon für die Provinz Schlesien. Auf Grund der Materialien der Volkszählung vom 2. Dezember 1895 und anderer amtlicher Quellen, Verlag des Königlichen Statistischen Bureau, Berlin 1898
5. Gilberts Ludewig, Handbuch für Reisende durch Deutschland, Erster Theil, im Schwickertschen Verlage, Leipzig 1791
6. Gliński Radosław, Patała Agnieszka, Krajobraz kulturowy gminy Lubawka, Wydawnictwo eBooki.com.pl, Wrocław 2017
7. Grünhagen Colmar (red.), Markgraf Hermann (red.), Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter. 1. Theil, S. Hirzel, Leipzig 1881
8. Grzelak Andrzej (red.), Lubawka, monografia historyczna miasta, Urząd Miasta i Gminy w Lubawce, Lubawka 1991
9. Jastrzębski Stanisław, Kalwaria koło Chełmska, [w:] Przydrożne Pomniki Przeszłości, zeszyt nr 25, październik 1997
10. Knie Johann, Alphabetisch-Statistisch-Topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, Graß, Barth und Comp., Breslau 1830
11. Knie Johann, Alphabetisch-Statistisch-Topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, Graß, Barth und Comp., Breslau 1845
12. Küchnau Richard, Schlesische Sagen III, Zauber-, Wunder-, und Schatzsagen, B. G. Teubner,, Leipzig und Berlin 1913
13. Mahner Franz, Beiträge zur Wirtschaftsgeschichte des Cistercienserklosters Grüssau, Druck von August Lax, Hildesheim 1913
14. mapa Heimatkarte des Kreises Landeshut, 1:25.000, Verlag Curt Ressel, Bunzlau 1926
15. mapa Karte des Deutschen Reiches, arkusz 473 Friedland, 1:100.000, rok 1880

16. mapa Karte des Deutschen Reiches, arkusz 473 Friedland, 1:100.000, rok 1888
17. mapa Katasterkarte der Gemeinde Klein Hennersdorf, Landeshut, rok 1929, archiwum opactwa benedyktynek w Krzeszowie, sygnatura VI/3
18. mapa Landeshut, Meßtischblatt 3072, 1:25.000, 1877
19. mapa Landeshut, Meßtischblatt 3072, 1:25.000, 1907
20. mapa Landeshut, Meßtischblatt 5262, 1:25.000, 1937
21. mapa Ludwiga Wilhelma Reglera, Staatsbibliothek Berlin, Preußischer Kulturbesitz, sygn. N 15140, nr 63
22. mapa Schmiedeberg, Meßtischblatt 5261, 1:25.000, 1940
23. mapa Schömborg, Meßtischblatt 3131, 1:25.000, 1907
24. mapa Schömborg, Meßtischblatt 5362, 1:25.000, 1936
25. mapa surowców skalnych regionu dolnośląskiego, Centralny Ośrodek Badawczo-Projektowy Górnictwa Odkrywkowego „Poltegor”, 1:100.000, Wrocław 1980
26. Michalik Krystian, Krzeszów Dom Łaski Maryi, Usługi Poligraficzne Bogdan Kokot vel Kokociński, Nowa Ruda, Krzeszów 2018
27. Nowosielska-Sobel Joanna, Strauchold Grzegorz, Wiszewski Przemysław, Gmina Lubawka. Atlas materiałów i źródeł historycznych, Wydawnictwo eBooki.com.pl, Wrocław 2015
28. Ososko Urszula, Sachs Rainer, Inwentarz archiwum opactwa benedyktynek w Krzeszowie na Śląsku. Archiwalia z okresu niemieckiego, Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, Wrocław 2016
29. Patschovsky Wilhelm, Beiträge zur Schlesienschen Volkskunde aus dem Liebauer Thal (Fortsetzung), [w:] Mitteilungen der Schlesienschen Gesellschaft für Volkskunde, Heft IV, Nr 3, Breslau 1897
30. Patschovsky Wilhelm, Beiträge zur Schlesienschen Volkskunde aus dem Liebauer Thal, [w:] Mitteilungen der Schlesienschen Gesellschaft für Volkskunde, Heft IV, Nr 2, Breslau 1897
31. Patschovsky Wilhelm, Die Sagen des Kreises Landeshut, J. Heisig, Liebau in Schlesien 1893
32. Rose Ambrosius, Kloster Grüssau, Konrad Theiss Verlag, Stuttgart und Aalen 1974
33. Rozporządzenie Ministrów Administracji Publicznej i Ziem Odzyskanych z dnia 1 października 1948 roku o przywróceniu i ustaleniu urzędowych nazw miejscowości, Monitor Polski 1948, nr 78 poz. 692
34. Ruchniewicz Małgorzata, „Wiek ekstremów” w Lubawce i okolicach (1914–1989), Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2019

35. Sochacka Stanisława (red.), Słownik etymologiczny nazw geograficznych Śląska, tom 9, Wydawnictwo Instytutu Śląskiego, Opole 1999
36. Staffa Marek (red.), Słownik geografii turystycznej Sudetów, tom 8, Kotlina Kamiennogórska, Wzgórza Bramy Lubawskiej, Zawory, Wydawnictwo I-Bis, Wrocław 1997
37. Treblin Martin, Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, E. Wohlfarth, Breslau 1908
38. Treblin Martin, Kleine Beiträge zur Siedlungskunde im ehemaligen Fürstentum Schweidnitz, [w:] Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens, Band 40, E. Wohlfarth, Breslau 1906
39. Wiszewski Przemysław, Świat na pograniczu. Dzieje Lubawki i okolic do 1810 r., Wydawnictwo eBooki.com.pl, Wrocław 2015
40. Wytyczak Roman, O gospodarce klasztoru cystersów w Krzeszowie (szkic do tematu), [w:] Klasztor nad Zadarną, Materiały na XXXIII Ogólnopolski Zlot Sudeckich Przodowników Turystyki Górskiej, Oficyna Wydawnicza Sudety, Wrocław 1994
41. Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej z dnia 15 grudnia 1949 roku o przywróceniu i ustaleniu nazw miejscowości. Nazwy śląskich osad (przysiółków, kolonii itp.) powyżej 25 mieszkańców (część druga), Monitor Polski 1950, nr 8 poz. 76
42. Zimmermann Friedrich, Beiträge zur Beschreibung von Schlesien. Fünfter Band, bey Johann Ernst Tramp, Brieg 1785

Kontakt z autorem:
marian.gabrowski@gmail.com